

Danuta Ostaszewska, Ewa Sławkowa

Wstęp

Język Artystyczny 10, 7-8

1996

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wstęp

Przygotowany tom wpisuje się w wieloletnią już tradycję obecności „Języka Artystycznego” wśród językoznawczych prac poświęconych problematyce stylistycznej. Tym razem jednak okoliczności pojawienia się tej seryjnej publikacji są szczególne. Urzeczywistnia ona bowiem zrodzony w gronie wychowanków Profesora Wilkonია zamyśl powstania jubileuszowej publikacji, która w intencji pomysłodawców gromadziłaby zagadnienia znajdujące się w kręgu zainteresowań najbliższych Adresatowi i w Jego pracach najtrwalej obecnych.

Obcujemy więc z pozycją niezwykłą, z natury swojej heterogeniczną, przedstawiającą mnogość i różnorodność sposobów refleksji na temat zjawiska określanego tradycyjnie jako „język artystyczny”. Odzywają się w niej „głosy” bardzo rozmaite, odmienne zarówno w sposobie myślenia o zadanej problematyce, jak i metodzie jej językowego ujęcia. Komplementarne wobec siebie oraz wzajemnie się wykluczające postawy i stanowiska badawcze tu odzwierciedlone dają wyraz przekonaniu, że pole dociekań i uzurpacji współczesnej stylistyki rozciąga się po takie dziedziny interdyscyplinarnej refleksji, jak teoria gatunków mowy, sztuka interpretacji czy językoznawstwo kognitywne.

Rozległość zawartej w pracy problematyki i tak niejednorodne narzędzia zastosowane do jej opisu są równocześnie — jak się wydaje — ilustracją stanu wyczerpywania się we współczesnej humanistyce wiary w moc poznawczą jednolitych oraz przejrzystych metodologii, jednoznacznych sądów i trwałych systemów aksjologicznych.

Pragnienie uporządkowania zawartych w poszczególnych artykułach treści zrodziło układającą się w działy tematyczne kompozycję tomu. Otrzymujemy w ten sposób kilka wyraźnie wydzielonych kręgów tematycznych skupionych wokół najszerzej rozumianej problematyki stylu i języka artystycznego.

Tom otwierają artykuły (część I) związane z najbardziej klasyczną problematyką stylistyki, bo dotyczące uporządkowań zarówno teoretycznych (S. Dubisz), jak i praktycznych (M. Siuciak — na przykładzie języka XIX-wiecznych dramatów górnośląskich) aspektów stylizacji. W tym kręgu tematów mieści się także analiza zróżnicowania stylistycznego komedii oświeceniowej (M. Wojtak).

Zagadnienia interpretacji i analizy tekstu (część II) podejmują się autorzy czterech artykułów. Publikacje te wprowadzają odbiorcę tomu — z jednej strony — w teoretyczne, ale zilustrowane praktycznie (na przykładzie Mickiewiczowskiego wiersza), problemy kontekstów stylistycznych utworów literackich (T. Skubalanka), z drugiej zaś — w niuanse języka i stylu twórczości wybranych pisarzy (W. Wójcik — proza narracyjna Z. Romanowiczowej), konkretnych utworów (H. Wiśniewska — *Ogniem i mieczem*) czy szerzej — rodzajów literackich (R. Piętkowa — poezja współczesna).

Część III poświęcona została gatunkom mowy. I tutaj autorzy prezentują różne aspekty tego zagadnienia — od rozważań ogólniejszych, podejmujących problematykę odniesień i gier intertekstualnych, po szczegółowe analizy. Pierwsza z wymienionych tendencji widoczna jest w artykułach J. Grzeni i E. Jędrzejko, rozważających kolejno dialogiczną obecność wierszy naukowych w tekstach poetyckich oraz problem znaczenia wypowiedzi satyrycznej z punktu widzenia obecnych w niej nawiązań międzytekstowych. Druga tendencja natomiast ujawnia się zarówno w analizie specyfiki rodzajowej (B. Witosz — interpretacja tekstów opisowych), jak i gatunkowej: o strukturze gatunków folklorystycznych pisze J. Labocha (śląska bajka ludowa) i A. Kowalska (górnosląska pieśń ludowa).

W kierunku badań integrujących osiągnięcia językoznawstwa kognitywnego i problematyki tzw. językowego obrazu świata ze stylistyką zmierzają natomiast szkice E. Sławkowej i D. Ostaszewskiej, tworzące część IV.

Tom zamykają (część V) artykuły dotyczące koncepcji języka artystycznego. Zgromadzone tu teksty przedstawiają odrębne teorie języka: K. Termińska proponuje refleksję nad zagadnieniem kreatywności języka w mowie i w literaturze *science fiction*. K. Pieniążek prezentuje koncepcję ekspresjonistycznej teorii języka poetyckiego A. B. Šimicia. Studium E. Czaplejewicza niesie ogólniejsze propozycje badań w dziedzinie nie tylko historii literatury, ale również jej teorii i poetyki.

Danuta Ostaszewska
Ewa Sławkowa